

УДК 331.361:356.13

Д.О. МОВЧАН,

*аспірант, старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін
Університету митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ*

СТРУКТУРА ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ ВСЕСВІТНЬОЇ МИТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Стаття присвячена аналізу проблем професійної підготовки митників згідно з міжнародними професійними стандартами, які були розроблені Всесвітньою митною організацією. У статті описуються переваги системи електронного навчання Всесвітньої митної організації та наводяться дистанційні тематичні курси для митних офіцерів. Розкрито погляди автора на електронне навчання в умовах глобалізації.

Ключові слова: електронне навчання, Всесвітня митна організація, професійні стандарти.

Постановка проблеми. Ресурси та можливості глобальних освітніх мереж, міжнародні інформаційні ресурси допомагають знайти різні форми та засоби, завдяки яким у системі неперервної професійної освіти митників уможливується імплементація міжнародних професійних стандартів Всесвітньої митної організації (далі – ВМО). Саме стійка тенденція щодо інтегрування ІКТ (зокрема глобальних освітніх мереж) до все більшої кількості навчальних дисциплін та спецкурсів дає можливість впроваджувати інновації, підвищувати професійну кваліфікацію як тих, хто навчає, так і тих, хто навчається, а також обмінюватися досвідом.

ВМО робить ставку на те, що підвищення рівня інформаційної компетентності дозволить також позитивно впливати на процес удосконалення комунікативної компетенції шляхом використання можливостей навчання та підвищення кваліфікації за дистанційною та змішаною формами навчання.

Проектом PICARD ВМО – Партнерство в галузі наукових митних досліджень та академічного розвитку (www.wcoomd.org) – з імплементації Рамкових стандартів безпеки SAFE [1] та Міжнародною мережею митних університетів (InCU) [2] зроблено перші кроки щодо спільної міжнародної проектної діяльності, створення віртуальних осередків науковців, що досліджують проблеми в галузі митної справи. Серед головних увага зосереджена на ключових і професійних компетенціях менеджерів у галузі митної справи середнього, підвищеного та високого рівнів. Високі вимоги висуваються до окремих компонентів комунікативної компетенції, пов'язаних, насамперед, з політично-орієнтованою комунікативною культурою, здатністю аналізувати мовленнєву ситуацію і відповідно до неї обирати програму мовленнєвої поведінки, правилами ділового етикету та інтеркультурних умовностей; інформаційна ж компетенція має бути сформована на рівні актуального та інноваційного прийняття управлінських рішень.

Серед головних своїх програм розвитку ВМО виділяє інформаційні технології і виконання цієї програми вбачає у підтримці, насамперед, електронного навчання. Слід зазначити, що частіше зустрічається в науково-методичній літературі термін «дистанційне навчання». Рамкові стандарти безпеки і спрощення світової торгівлі передбачають також використання передової електронної інформації для ідентифікації вантажів з високим ступенем ризику. Розуміння цих кроків, які впливають і в подальшому будуть впливати на педагогічні умови формування компетенцій фахівців, дає процес глобалізації, який і прописує наведений далі політичний контекст і обумовлює актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень. З різних аспектів питанням професійної підготовки митних офіцерів присвячені праці визнаних митною спільнотою науковців Ф. Альтемьоллера, Д. Віддоусана, М. Вольффганга, А. Крастиньша, О. Павленко тощо. Проте їхня увага насамперед зосереджена на обговоренні та впровадженні професійних стандартів для митної професії в різних регіонах світу, на різних рівнях підготовки (бакалавр, магістр) та в різних, у тому числі й структурно, навчальних закладах; на кореляції професійних та освітніх стандартів у зазначеній галузі; на формуванні компетентностей та вивченні окремих інструментів інституційного розвитку митних служб, що стосуються розвитку людського потенціалу. У працях О. Павленко [3; 4] було започатковано дослідження щодо застосування технологій відкритої освіти й дистанційного навчання в системі професійної підготовки митників. Проте нами не відслідковано динаміку у вивченні питання.

Формулювання мети. З огляду на вищезазначене метою нашої статті є виявлення динаміки розвитку дистанційного навчання в галузі митної справи, його стратегічних переваг та регіональних і національних недоліків, що дасть змогу ефективно і з мінімальними втратами розбудовувати національні системи навчання в галузі митної справи.

Виклад основного матеріалу. З метою забезпечення ефективної та результативної роботи національних митних адміністрацій та їх реагування на будь-які виклики, що виникають внаслідок змін митного середовища, як це робила б єдина митна адміністрація, було укладено Митні прототипи, 2007 р. [5] та 23 травня 2007 р. Рішенням Європейського Парламенту та Ради було затверджено Програму дій для митниці у Співтоваристві “Митниця 2013” (далі – Програма) [6].

Виконання положень Програми було заплановане на період з 1 січня 2008 р. до 31 грудня 2013 р. та координувалося й організовувалося Європейською Комісією та державами-членами в межах спільної політики, розробленої Групою митної політики. Комісії допомагав Комітет з питань «Митниці 2013», держави-учасниці були представлені посадовими особами відповідних митних адміністрацій. Програмою було передбачено і можливість участі у певних видах її заходів окремих представників бізнесу, правових та наукових кіл, а також інших операторів, які мають стосунок до зовнішньої торгівлі. Так, у ст. 12 Програми закріплюється обов’язок держав-учасниць разом з Комісією сприяти взаємодії між національними навчальними закладами, особливо шляхом: встановлення стандартів навчання; розвитку вже існуючих програм та (там, де це необхідно) розвитку вже існуючих навчальних модулів, використовуючи дистанційне навчання для забезпечення загального процесу навчання посадових осіб, що стосується митних правил та процедур, і надає можливість здобути необхідні професійні навички та знання; надання доступу там, де це необхідно, до навчальних курсів з митної тематики для представників усіх держав-учасниць, де ці курси вже викладаються для їх власних посадових осіб; там, де це необхідно, забезпечення необхідною інфраструктурою та обладнанням для дистанційного навчання в галузі митної справи.

З метою розвитку інституційних спроможностей митних адміністрацій ВМО проводить і надалі проводитиме діагностичну оцінку за вісьмома стратегічними напрямками, серед яких: розвиток кадрових ресурсів та інформаційних технологій [3].

Одним із яскравих прикладів запровадження технології глобальної освіти можна визнати технологію, яку поширює Всесвітній митний навчальний центр (WorldCustomsCentreofLearning), що діє при ВМО. У своїй діяльності Навчальний центр використовує новітні освітні технології, які однаково підходять і для того, щоб передати первинні знання, і для модернізації вже набутих.

Виявлено, що організаційною формою передавання знань та навичок у Навчальному центрі ВМО є тренінги, під якими розуміють динамічний, найбільш пристосований до потреб замовника пакет інноваційних методів навчання, підкріплені залученням до процесу навчання міжнародних експертів-тренерів. Окремо слід зазначити, що при Навчальному центрі зібрані найкращі, найбільш досвідчені експерти з усього світу.

З’ясовано, що Навчальний центр при ВМО пропонує свої освітні програми для двох груп замовників: митних адміністрацій (митних служб) та приватного сектора (бізнесу), має широку платформу курсів (www.wcoomd.org), а саме:

1) очне (контактне) навчання (on-sitetraining): безпосередня робота тренерів з групами навчання, що передбачає теоретичні курси та практичні заняття під керівництвом міжнародних тренерів-експертів;

2) електронне навчання (e-learning): нові можливості прогресивних освітніх технологій дистанційного навчання в галузі митної справи з досягнення якості освіти для великої контактної аудиторії;

3) курси на замовлення (tailor-made courses): розроблені на замовлення навчальні курси, які найбільшою мірою задовольняють потреби замовника;

4) змішане навчання (blended learning): новий популярний метод навчання, який комбінує можливості контактної та дистанційної освіти.

Окрім курсів, Навчальний центр ВМО пропонує брати участь в семінарах та публікуватися на сайті. Проте найбільш всеохоплюючим та найпоширенішим інструментом електронного навчання в галузі митної справи стала платформа CLiKC (www.wcoomd.org).

Стратегічним для розуміння ролі електронного навчання та використання його модулів є підхід колишнього Генерального секретаря ВМО Мішеля Дане, який 25 листопада 2005 року коментував, що тільки забезпечення актуальними навчальними інструментами мільйона митних офіцерів по всьому світу, кожен з яких потребує навчання, щоб отримати найвищий рівень професіоналізму та знань, дозволить їм розвиватися та бути більш ефективними [4]. Таким навчальним інструментом є, на його думку, дистанційне навчання, яке відповідає всім всеохоплюючим підходам до навчання. Задля зазначеної стратегічної мети ВМО й було у 2003 р. започатковано програму дистанційного навчання CLiKC. Актуальність і важливість для безпеки держав, для безпеки ланцюга постачання знань, які передаються шляхом послугоування зазначеною платформою CLiKC, підкреслює той факт, що доступ до платформи мають виключно митні офіцери країн – членів ВМО.

Це дає можливість митним адміністраціям і митним офіцерам виконувати їхню місію найкращим відповідно до їхніх можливостей чином та забезпечує їх необхідними повноваженнями і знаннями для того, щоб служити інтересам економіки та суспільства. Упровадження дистанційних тематичних програм навчання в галузі митної справи було розпочато з найбільш проблемних сфер: визначення митної вартості, гармонізована система опису та кодування товарів та аналіз ризиків. У подальші роки ця навчальна програма ВМО активно розвивалася. Статистика лише за два перші роки (2003–2005 рр.) засвідчила, що 20000 митних офіцерів та більше 1000 торгових операторів у 174 країнах – членах ВМО є безпосередніми користувачами дистанційних модулів. CLiKC увібрала в себе кращий світовий досвід з митної справи та митні «ноу-хау», а Навчальний центр ВМО має мережу акредитованих англо-, франко- та російськомовних експертів-тренерів ВМО, які забезпечують на високому рівні підтримку навчального процесу.

Схвальні відгуки митних адміністрацій щодо програми дистанційного навчання підштовхнули ВМО до розвитку програм, які б задовольнили потреби приватного сектора (експортери, імпортери, митні брокери, декларанти, клірингові агенти, юристи, радники, адміністратори, студенти та ін.).

Виявлено, що програма CLiKC має два головні компоненти: систему онлайн-управління навчанням та діалогові мультимедійні модулі. Навчання є інтерактивним і доступним чотирма мовами (англійська, іспанська, французька, частково російська) як для початкової базової підготовки, так і для підвищення кваліфікації.

Ми згодні з думками інших науковців (група розробників навчальних модулів ВМО, О. Павленко, О. Трякіна та ін.) щодо переваг дистанційного навчання, серед яких, насамперед, слід зазначити:

- легкий доступ до навчальних модулів (через систему Інтернет та Інтранет);
- врахування потреб користувача (широке коло навчальних модулів дозволяє задовольняти специфічні сфери інтересів користувачів, планувати навчання та створювати індивідуальний розклад занять);
- гнучкість, яку забезпечує онлайн-платформа (навчання індивідуальне, колективне, в парах у будь-який зручний для користувача час та в будь-якому зручному місці; навчання за власним бажанням);
- стимулювання процесу навчання (удосконалення аналітичних та пізнавальних навичок: вміщує детальні приклади та пояснення, практичні та контрольні вправи, має доступ до широкого кола підтримуючого навчального матеріалу);

– інтерактивність (застосування сучасних технологій для адаптивного навчання, повного використання потенціалу користувача шляхом заохочення через мультимедійні рішення);

– система оцінки: відображає лінію зростання та успіху (інструмент статистичного моніторингу дозволяє переглядати результати та бали, оцінку виконання кожного модуля за допомогою відповідних контрольних вправ).

Подальшим інноваційним кроком у розвитку електронного навчання, яке пропонує ВМО, стало започаткування Спільноти навчаючої мережі (CommunityLearningNetwork) [7].

Висновок. Підсумовуючи, можна зазначити, що програма електронного навчання ВМО є глобальним інноваційним інструментом, який пропонує інтегроване середовище для навчання. ВМО пропонує митним адміністраціям підкріпити цю програму традиційними короткотерміновими навчальними курсами.

Проте слід визнати і наявність певних перепон на шляху поширення електронного навчання, головними з яких є: потреба у певних фінансових внесках від митних адміністрацій (плата за курси, за встановлення програми); непідготовленість матеріально-технічної бази; слабка поінформованість всередині митних адміністрацій щодо програми тощо.

Впровадження в практику підготовки кадрового потенціалу митних служб вищезначеного інструмента Всесвітньої митної організації – електронного навчання – сприяє транскордонному, актуальному, активному та гнучкому навчанню митних офіцерів на різних рівнях: національному, регіональному, глобальному.

Список використаних джерел

1. WCOSAFEFrameworkofStandards (June 2007) [Electronic resource]. – Available at: www.wcoomd.org
2. International Network of Customs Universities (InCU) [Electronic resource]. – Available at: <http://incu.org/cgi-bin/allegro.pl?institutional>.
3. Павленко О.О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі неперервної освіти: дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О.О. Павленко. – Дніпропетровськ, 2010. – 539 с.
4. Павленко О.О. Концептуальні основи розробки та упровадження міжнародних стандартів, механізмів та інструментів (на прикладі професійних стандартів Всесвітньої митної організації) [Електронний ресурс] / О.О. Павленко. – Режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/2858/%CE>
5. Customs Blueprints – Pathways to modern customs / European Commission. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. – 2007. – 89 p.
6. Програма дій для митниці у Співтоваристві «Митниця 2013» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/cooperation_programmes/customs2013/index_en.htm
7. Спільнота навчаючої мережі (CLN) CommunityLearningNetwork [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cln.org/index.html>

References

1. WCO SAFE Framework of Standards (June 2007). Available at: www.wcoomd.org
2. International Network of Customs Universities (InCU). Available at: <http://incu.org/cgi-bin/allegro.pl?institutional>.
3. Pavlenko, O.O. (2010). *Formuvannia komunikatyvnoi kompetentsii fakhivtsiv mytnoi sluzhby v systemi neperervnoi osvity* [Forming Communicative Competency of Customs Officers under the System of Continual Professional Education]: dis. ... dokt. ped. nauk: speciality 13.00.04 Theory and methodology of vocational training. Dnipropetrovsk. 539 p.
4. Pavlenko, O.O. *Kontseptualni osnovy rozrobky ta uprovadzhennia mizhnarodnykh standartiv, mekhanizmiv ta instrumentiv (na prykladi profesiinykh standartiv Vsesvitnoi mytnoi orhanizatsii)* [Conceptual approaches to the open education technologies and distance learning application in the system of customs officers professional education]. Available at: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/2858/%CE>

5. Customs Blueprints. Path ways to modern customs. European Commission. Luxembourg: Office for Official Publications of the European communities. 2007. 89 p.

6. The Customs 2013 Programme European Commission. *Prohrama dii dlia mytnytsi u Spivtovarystvi "Mytnytsia 2013"*. Available at: http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/cooperation_programmes/customs2013/index_en.htm

7. Community Learning Network. *Spilnota navchaiuchoi merezhi (CLN)*. Available at: <http://www.cln.org/index.html>

Статья посвящена анализу проблем профессиональной подготовки таможенников в соответствии с международными профессиональными стандартами, которые были разработаны Всемирной таможенной организацией. В статье описываются преимущества системы электронного обучения Всемирной таможенной организации и указаны дистанционные тематические курсы для таможенных офицеров. Раскрыты взгляды автора на электронное обучение в условиях глобализации.

Ключевые слова: электронное обучение, Всемирная таможенная организация, профессиональные стандарты.

The article deals with the analysis of the issues of professional education of customs officers according to the international standards developed by the World Customs Organization. The advantages of the E-learning system of the World Customs Organization are described and the distance thematic courses for customs officers are presented in this article. The author's view point on the E-learning in the context of globalization is given in the article.

Key words: E-learning, the World Customs Organization, professional standards.

Одержано 21.10.2015.